

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

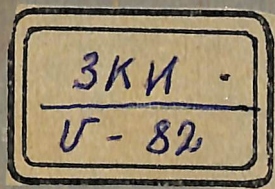
պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

3209

1921

ՀԱՅԿԱՅԻՆ «ԵՐԻՆՏ»

ԽՍՀՄԳՐՈՒԹԵԱՄԲ Ե. ՍՈՒՐԵՆԻ

30

Պրոլետարների բոլոր եղբրների —
սիրեցե՛լ:

14.986

Ա. ՄԱՐՏՈՒՆԻ — ՄԵԱՐՆԻԿԱՆ

ԵՐՐՈՐԴ ԿՈՄՄՈՆԻՍՏԱԿԱՆ
ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԸ

27622
1999

ԲՖԻ — 1921

БИБЛИОТЕКА «ЕРИНТ»

ПОД РЕДАКЦИЕЙ Е. СУРЕНА

1999-57

Пролетарии всех стран — соединяйтесь!

Ա. ՄԱՐՏՈՒՆԻ — ՄԵԱՐՆԻԿԱՆ 2001

Третий Коммунистиче-
ский Интернационал 2010

ՀԿԽ
15-82

Тифлис
1921

22924

3 KM
Tr - 82

ԵՐՐՈՐԳ ԿՈՄՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆ-
ՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԸ

Յունիսի 22-ին Մոսկւայում բաց-
եց Երրորդ Ինտերնացիոնալի 3-րդ
Համագումարը:

Երրորդ Ինտերնացիոնալը յաջորդել
է երկրորդ Ինտերնացիոնալին, իսկ
այս վերջինն էլ առաջին Ինտերնա-
ցիոնալին:

Առաջին Ինտերնացիոնալն ստեղծ-
ւել է բոլոր երկրների աշխատաւոր-
ների մեծ ուսուցիչ Կարլ Մարքսի
ձեռքով դեռ անցեալ դարի 60-ական
ժւականների սկզբում: Այն ժամա-
նակ բանւոր դասակարգը թոյլ էր,
լուսնէր քաղաքական միութիւններ
լամ կուսակցութիւններ—բանւորա-
կան շարժման այդ բարձր, լաւագոյն
և իսկական ձեւը:

Որպէսզի քաղաքական իշխանու-
թեան համար, պրոլետարիատի վա-
րձապաշարի գործում, այն իշխա-
ւթեան, որին պէտք է ձգտի բան-
ւոր դասակարգը—հնարաւորութիւն
ունի միացնել բոլոր երկրների իրա-

46763-տե

րից անջատւած բանւորներին, Մարքսը հիմնեց Բանւորական Միջազգային Լնկերութիւն, որ եւրոպական արտայայտութեամբ կոչուած է Ինտերնացիոնալ—առաջին Ինտերնացիոնալ:

Առաջին Ինտերնացիոնալը իր զերէկատարեց չափազանց յաջող: Երկու տասնեակ տարիների ընթացքում նա հիմնեց եւրոպայի և Ամերիկայի համարեա առաջնակարգ բոլոր երկրներում իր ձեռները: Նա ցոյց տուեց բոլոր ժողովուրդների և պետութիւնների բանւորներին, որ վերջիններս պարտաւոր են ունենալ իրանց պրոլետարական ամբակուս քաղաքական միութիւնները, որպիսիք և յետագայւմ կոչւեցին սոցիալիստական կուսակցութիւններ: 19-րդ դարի երկրորդ կէսը հանդիսանում է մի ժամանակաշրջան, որի ընթացքում ծնունդ առան, կազմակերպւեցին և ամրապնդւեցին մի քանի եւրոպական ազգային մեծ պետութիւններ, ինչպէս, օրինակ, Գերմանիան, Աւստրիան, Ֆրանսիան, Իտալիան և այլն: Այդ երեւոյթի հետ միասին, հարկաւ, յիշեալ երկրների բանւորներն էլ իբրեւ սոցիալիստական բանակներ, պէտք է որ զարգանային իրանց պետութիւնների սահմաններում:

Այստեղ արդէն Առաջին Ինտերնացիոնալին այլեւս համարեա ոչինչ չէր մնում անելու, ուստի և նա 70-ական թւականների մէջերին թողեց ասպարէզը:

Մինչև 80-ական թւականների վերջերը զանազան երկիրների և ժողովուրդների բանւորները աշխատում էին ամբաղնդել իրանց ազգային ու պետական սահմաններում սոցիալիստական կամ սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցութիւնները, որոնք այդ ժամանակներն արդէն բաւականին հաստատուն էին դարձել: Հարկաւոր էր նրանց միացնել, հարկաւոր էր նրանց զործողութիւնները միմեանց հետ համաձայնեցնել: Դրա համար էլ ծնունդ առաւ երկրորդ Ինտերնացիոնալը: 80-ական թւականների վերջերից ըսկած մինչև 1914 թւի համաշխարհային իմպերիալիստական պատերազմը, 2-րդ Ինտերնացիոնալը կազմում էր բոլոր երկրների սոցիալիստական կուսակցութիւնների կենդրոնն ու գերագոյն քաղաքական օրգանը:

Միւս կողմից նկատի պիտի ունենալ, որ մարդկային պատմութեան մէջ 19-րդ դարի վախճանին և 20-րդ դարի սկզբներին աչքի էլ ընկնում

այդ ժամանակէն կապիտալիզմի ա-
ւելի քան փարթամ զարգացումը: Այդ
զարգացումն առաջանում էր խաղաղ
ճանապարհով, առանց պատմական ա-
ռանձին խոշոր իրադարձութիւններէ,
սակայն չափազանց արագ քայ-
լերով:

Կապիտալիզմի հետ միասին զար-
գանում էր և նրա ուղեկից համաշ-
խարհային բանւորական շարժումը:
Վերջինիս զարգացումն, ի հարկէ,
պայմանաւորում էր կապիտալիզմի
խաղաղ, ճոխ և բարեյաջող զարգաց-
մամբ:

Շատ սոցիալիստներ և բանւորական
կուսակցութիւնների ու 2-րդ ինտեր-
նացիոնալի ականաւոր ղեկավարներ
իրանց հերթին վարակում էին այդ բա-
րեյաջողութիւնից: Բռնի յեղափոխու-
թեան միջոցով պրոլետարիատի ձեռք
բերելիք ղեկատուութայի մասին Մարք-
սի ունեցած նշանակալից արտայայտու-
թիւնն արեւել 2-րդ ինտեր-
նացիոնալի հայրերի կողմից:

Պարոնայք Բերնշտէյները վճառա-
նապէս, իսկ պարոնայք Կաուցկիններն
ու Ազլէրները կողմնակի կերպով
սկսեցին պնդել, թէ տեղի է ունենում
կապիտալիզմի ներածումը սոցիալիզմի

մէջ, թէ մասնաւոր սեփականութեան
վերացումը համաձայնական պիտի
լինի խաղաղ ճանապարհով և թէ հինը,
բուրժուականը պէտք է համաձայնե-
ցնել նորի, պրոլետարականի հետ:

Հասկանալի է ի հարկէ, որ խօսքով
այդ մարդիկ իրանց համարում էին
մեծ յեղափոխականի աշակերտները և
պրոլետարական ղեկատուութայի կողմ-
նակիցներ, սակայն գործի և այդ ղեկ-
տուութայի իրականացման մասին
նրանք չէին էլ մտածում, ու-
րովհետեւ ինչպէս իրանք էին կարծում
— դեռ շատ հեռու է սոցիալիստական
յեղափոխութեան իրագործումը:

Բանւորներին նրանք օրօրում էին
խաղաղ ճնշածութիւններով, ինչպէս, օրի-
նակ, Բանւորական օրէնսդրութեամբ
և այլ ու այլ յանձնաժողովներում
ու պարլամենտներում ունեցած տա-
քուկ տեղերով: Պարլամենտաբիզմը
երկրորդ ինտերնացիոնալի ամենա-
հանճարեղ գիւտը դարձաւ:

Նրա առաջնորդները այն աստիճան
տարւել էին պարլամենտաբիզմով, որ
վերջ ի վերջոյ սոցիալիստական կար-
գերի իրականացումը փնտրում էին
բանւորների պարլամենտներում զբաւ-
ւելիք բռնների մէջ և ձգաւում էին

այդ հղանակով յայտարարել սոցիալիզմը...

Լաւաշոյն սոցիալիստները նկատում էին այս կործանարար քաղաքականութիւնը: Ռուսաստանի բոլշեիկները, ծրանսիայի առաջնակարգ սինդիկալիստները, Գերմանիայի ձախ սոցիալ-դեմոկրատները և իտալացի սոցիալիստների մեծ մասը դեռ նախքան համաշխարհային պատերազմի սկսելը գիտէին, որ բանտորակա դատակարգի կուրի ծանրութեան կենդրոնը այնտեղ չէ, որտեղ այդ փնտրում էր Զ-րդ Ինտերնացիոնալը: Նրանք գիտակցում էին, որ վերջինս փոխանակ ղեկավարելու, բարոյալքում է բանտորակա մատսաները և ինքն էլ անխուսափելիօրէն դէպի կործանում դնում:

Զ-րդ Ինտերնացիոնալի սնանկութիւնը փաստ դարձաւ 1914 թ. պատերազմի հէնց առաջին օրւանից, երբ սոցիալիստների մեծամասնութիւնը և նրանց պարագլուխները կանգնեցին այն տեսակէտի վրայ, թէ պէտք է բուրժուական հայրենիքը պաշտպանել և կապիտալիստների ու թագակիրների շահերի համար բանտորներին միմեանց դէմ կուրի հանել: Այս մոմենտից արդէն սկսում է Զ-րդ Ինտերնացիոնալի

յղացումը, որը երկրորդից տարբերւելու համար կոչւում է նաև Կոմունիստական:

Երկրորդ Ինտերնացիոնալն էր միջազգային շտաբը հին սոցիալիստական կուսակցութիւնների և նրանց առաջնորդների: Սակայն սոցիալիստական այդ կուսակցութիւնները շեղեցին բանտորակա շարժման իսկական ուղիից, նրանց առաջնորդներն էլ դաւաճանեցին պրոբետարիատի գործին: Այս մէկը երկրորդ՝ սոցիալիզմ բառը ունի ընդհանուր նշանակութիւն, և հասարակական ցնցումների դարաշրջանում մարդկութեան առաջ իր ամբողջութեամբ ծառայաւ կոմունիզմը, իբրև աւելի կոնկրետ հասկացողութիւն:

Կոմունիզմը՝ դա մեր վերջնական նպատակն է, դա այն հասարակական կազմակերպութիւնն է, որ տալիս է մարդկանց լիակատար և իրական ազատութիւն, լիակատար և իրական հաւասարութիւն: Էապէս, բառի սուղ իմաստով վերցրած սոցիալիզմը մի կազմ է, որ տանում է մեզ դէպի կոմունիզմ, և նա այդպիսով հանդիսանում է նախապատրաստական կամ անցողական (դէպի կոմունիզմ) մի շրջան:

Հին կուսակցութիւններից ու սո-

ցիւղիստական ասաջնորդներէց տար-
բերելու համար, մեր ուսմունքի էութեանը
որոշող հասկացողութիւնը ճշ-
տօրէն սահմանելու և թէ մեր ուսու-
ցչի տերմինոլոգիան պահպանելու նը-
պատակով, բոլորիկները, ժամանակա-
կից բանւորական կուսակցութիւնները
և յեղափոխական պրոլետարիատի քա-
ղաքական միութիւնները յորջորջել են
իրանց կոմմունիստական, իսկ իրանց
գերագոյն օրգանը կոմմունիստական
Ինտերնացիոնալ: Եւ որովհետեւ երկ-
րորդ Ինտերնացիոնալն այլևս գոյու-
թիւն չունէր որպէս բանւորական յե-
ղափոխական կազմակերպութիւն, իսկ
միւս կողմից բոլոր երկրների պրոլե-
տարներին անհրաժեշտ էր ունենալ մի
սեփական գերագոյն յեղափոխական
շտաբ, ուստի և կոմմունիստական Ին-
տերնացիոնալն յայտարարեց իրան
Երրորդ Ինտերնացիոնալ:

Վերջինիս մէջ մտնում են միայն
կոմմունիստական կուսակցութիւնները,
այսինքն այն կուսակցութիւնները, ո-
րոնք գործնականապէս դիմում են դէ-
պի կոմմունիզմը և գործնականապէս
իրականացնում այն: Նրանց համար
իբրեւ կոմմունիզմի իրականացման մի-
ջոց հանդիսանում է պրոլետարիատի

զիկտատութան, այլապէս ասած՝ բան-
ւոր դասակարգի տիրապետութիւնը:
Պրոլետարիատի զիկտատութեան կամ
տիրապետութեան տակ հասկացում է
բանւորների ծառայումը ընդդէմ հա-
րուստների, իշխանութեան խլումը
կապիտալիստների և կալւածատէրերի
ձեռքից, այդ իշխանութեան վերածու-
մը Բանւորա-գիւղացիական և ապա
վերջինս միջոցով հին, մասնաւորա-
սեփականատիրական, էքսպլոատատո-
րական յարաբերութիւնների վերափո-
խումը նոր, ամենքի համար հաւասար
պայմանների, որոնք, ինչպէս մենք
են արագ յայտնում, ոչ ում են չու-
յութեան կոմմունիստական պայման-
ներ:

Սովորական, պարզ լեզուով ասած,
կոմմունիստական կեանքի տակ մենք
հասկանում ենք մի դրութիւն, որի
օրով գործարանները, երկաթուղիները,
արհեստանոցները և նման ձեռնարկու-
թիւնները պատկանում են պրոլետար-
ներին, երբ բոլոր հոգերը, արդիւնա-
վայրերը և նման բարիքները անցնում
են աշխատաւորների ձեռքը: Ի՞նչ
միասին մենք ընդունում ենք ընկերա-
կան ընդհանուր աշխատանքի անհրա-
ժեշտութիւնը և նոր հասարակարգի ու

քաղաքացիների բոլոր կարիքների բա-
ւարարումը:

Դէպի այդ են տանում մեզ ժամա-
նակակից կոմունիստական կուսակ-
ցութիւնները, դէպի այդ է տանում մեզ
նրանց շաղկապող Յ-րդ կոմմունիստա-
կան Ինտերնացիոնալը: Այս Ինտեր-
նացիոնալը ծնունդ է առել իմպերիա-
լիստական պատերազմի որսուռների
և մըրթիկների ժամանակ՝ դեռ ևս 1915
թւին: Նրա առաջին քաղաքական
քայլն է եղել ուստական պրոլետարիա-
տի Հոկտեմբերեան յեղափոխութիւնը:
Նրա հիմնաքարերն են Ռուսաստանի
կոմմունիստական կուսակցութիւնը
(բոլշեւիկների) և Գերմանիայի կոմ-
մունիստական կուսակցութիւնը (սպար-
տակեանների):

Կոմմունիստական Ինտերնացիոնալի
առաջին համագումարը տեղի ունեցաւ
1919 թ. մարտ ամսին: Այդ իսկ ժա-
մանակ էլ նա համախմբեց իր շուրջը
եւրոպական գլխաւոր երկիրների բան-
ւորական կուսակցութիւնները:

Կոմմունիստական Ինտերնացիոնա-
լի երկրորդ համագումարը կայացաւ
նոյն Մոսկւայում, անցեալ տարւոյ
յուլիս ամսին: Եթէ առաջին համա-
գումարը հիմք դրեց Ինտերնացիոնա-

լին և բոլոր երկիրների աշխատաւոր-
ներին կոչ արեց ի մի համախմբելու
յանուն բուրժուական կարգերի անմի-
ջական կործանման, ապա երկրորդ
համագումարը մի խոշոր ցոյց էր, հա-
մաշխարհային ցոյց, որի միջոցով աշ-
խատաւորութեան շարքերը պէտք է
կազմակերպեն, երբ բանւորները
պէտք է մշակէին կոմմունիզմի գործ-
նականը:

Երկրորդ համագումարին մասնակ-
ցութիւն ունեցան համարեա բոլոր
խոշոր երկիրների ու վայրերի կոմմու-
նիստ տարրերը: Այդ համագումարը
ցոյց տւեց, որ այլևս չկայ քիչ թէ
շատ աչքի ընկնող ու զարգացած վայր,
որտեղ կոմմունիզմը չաղախւած չլինի:
Երկրորդ համագումարն ապացուցեց,
որ կոմմունիստական կուսակցութիւնը
ամենայն տեղ յաղթահարել է արդէն
սոցիալ-դեմոկրատական նիւսած և
այսպէս կոչւած «սոցիալիստական» ա-
պականւած կուսակցութիւնները: Կոմ-
մունիզմը դեռ անցեալ տարի ամառը
յաղթող տարր էր: Պէտք էր նրան շի-
տակ ուղղութիւն տալ, կուս կազմա-
կերպութիւն ու յստակ տակտիկա մը-
շակել նրա համար, որպէսզի ապագա-
յում նա դառնայ միակ պրոլետարա-

կան այժմ մօտալուտ կոիւնքում կա-
պիտալիզմին յաղթահարելու գործում
եւ իսկապէս վերջին տարւայ ընթաց-
քում բոլոր երկիրներին կոմունիստական
կուսակցութիւնները այնքան կազմա-
կերպւեցին, որ դարձան միակ գերիշ-
խող ու յեղափոխական տարրը:

Ո՛րտեղ են այժմ նախկին հուժկու
սոցիալիստական կուսակցութիւնները:
Ո՛րտեղ են Կուսցիին, Գէղը, Մար-
տովը և ուրիշները: Ի՞նչ վիճակի մէջ
են մանր ժողովուրդների երբեմն ու-
ժեղ կուսակցութիւնները — մենչևիկ
վրացիները, հայ դուլդուրականները
և այլն: Նրանք չքացան, ֆուսց կոմ-
ունիզմը, ուժեղացան բոլոր ժողո-
վուրդների կոմունիստ կուսակցու-
թիւնները:

Նրանց ուժեղացման հետ միաժամա-
նակ խտացան, սոււարացան և բազ-
մերանգ դարձան նրանց շարքերը:
Միջազգային ու քաղաքական գրու-
թիւնն աւելի ևս լրջացաւ ու խորա-
ցաւ: Կուսակցութիւնները ենթարկե-
ցան սոււարացման: Դնչպէս սովորա-
բար լինում է, զուտ տարբերի հետ
ներս, դէպի կուսակցութիւնը զիմեցին
և համեմատաբար ոչ-կուս տարբերը:
Բացի այդ, մեծ գործը պահանջեց և

մեծ, ճկուն, անշեղ տակալիկ: Վեր-
ջապէս կոմունիզմի տեսականը պէտք
է ամեն մի կուսակցական անդամի
համար պարզ ու հասկանալի լինէր:

Այդ էր պատճառը, որ մի տարւայ
ընթացքում այնպէս եւանդօրէն ու
մեծամեծ խոչընդոտներով կոփւում էր
կոմունիզմի մուրճը: Իտալիայում,
Գերմանիայում և այլ երկիրներում այդ
աշխատանքը տեղի էր ունենում ահա-
գին թափով, դժւարութիւններով ու
գոհարով: Հայտ էր այս ամենը հաշի-
ւենել, գոմարել: Կուսակցութիւնների
փորձը վերադառնալ մի համախմբել,
վերածել տեսականի՝ առաջիկայում այն
ճշտօրէն կիրառելու նպատակով:
Ընդհանուր համագումարը այդ աշխ-
է, որ կատարելու է:

Այդպիսով նա պէտք է աւելի
համախմբի իր շուրջը համայն աշ-
հի կոմունիստական ճիւղերը,
բացնի խոչընդոտները, հեռաց-
ախալները, եւ նա այդ կանի: Այս
միջազգային պարագաները թոյլ
տալիս ամենայն յաջողութեամբ այդ
գործը ի գերեւ հանելու: Այդ է
պատճառով ներկայ երբորդ համագո-
մարը մեծ դեր է կատարելու կոմուն-
իզմի ընդհանրացման, բիրեղացման
և լիակատար կազմաւորման գոր-
ծում:

504
Ներկայումս ամբողջ աշխարհը բռնա-
նւած է կոմմունիստական պրոլետա-
րիատի յեղափոխութեան հետզհետէ
ծաւալող կրակով: Իւրաքանչիւր
օրը բերում է մեզ նորանոր տեղեկու-
թիւններ բանական մասսաների
բմբոստացման ու հման մասին: Մարդ-
կութիւնը հսկայական քայլերով հիշտ
որ ընթանում է դէպի կապիտալիզմի
լիակատար անկումը, ուրեմն և դէպի
կոմմունիզմի յաղթանակը:

Կոմմունիստական Ինտերնացիոնալի
3-րդ համագումարը իրան նպատակ է
դնում վերաձեւելու աւելի հաստա-
տուն նպատակայարմար ծրագիր, ուղ-
ղած կապիտալիստների իշխանութեան
դէմ և յօգուտ այդ վերջինի դէմ ըմ-
բոստացող պրոլետարներին:

Այս նշանաբանի տակ է շարունակ-
ւում դարգանալ Եւրոպայի պրոլետա-
րիատը: Մենք, կոմմունիստներս հէնց
այդ դրօշակը ձեռքներին արշաւում
ենք առաջ աւելի ևս խորացնելու մեր
նշանումները: Այդ դրօշակի հովանու-
տակ/կոմմունիստական Ինտերնացիո-
նալի 3-րդ համագումարը առաջ կը
շարժի Եւրոպայի և Ասիայի բանու-
րական տարրերը ընդհանուր ու վեր-
ջին հակատամարտը տալու ողջ ֆրոն-
տի վրայ:

Վերջ:

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0036798

3203

